

ข้อเสนอความคาดหวังต่อรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่น ตามแนววิถีชีวิตวิถีใหม่ในยุคดิจิทัล

กลุ่มพัฒนาเครือข่ายอนามัยการเจริญพันธุ์ สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่นและอนามัยการเจริญพันธุ์ในสถานการณ์โรคโควิด-19 วันเสาร์ที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2564 ณ ห้องประชุมบรรพต สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย และระบบออนไลน์โดยใช้โปรแกรม ZOOM ผ่านกิจกรรม “Teen voice: พลังเสียงของวัยรุ่น สู่อการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์อย่างมีส่วนร่วม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับฟังปัญหา/อุปสรรค และผลกระทบต่อ การส่งเสริมสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นจากสถานการณ์โรคโควิด-19 และความคาดหวัง ต่อรูปแบบการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นตามแนววิถีชีวิตวิถีใหม่ในยุคดิจิทัล ให้ตรงกับความต้องการของวัยรุ่นและเยาวชนและเพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพมากยิ่งขึ้น มีผู้เข้าร่วมการประชุมจำนวนทั้งสิ้น 45 คน ประกอบด้วย ผู้แทนสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ผู้แทนสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด และอำเภอ ผู้แทนชมรมเด็กและเยาวชนดีเด่น สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้แทนชมรมเด็กและเยาวชนดีเด่นแห่งชาติและผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน และนักวิชาการ สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ โดยมีข้อสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

รูปแบบบริการสุขภาพที่เคยใช้หรือเคยได้รับบริการ

ตัวแทนวัยรุ่นและเยาวชนที่เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่บอกว่าเคยไปเข้ารับบริการที่สถานบริการ สาธารณสุข เช่น การตรวจรักษาโรคทั่วไป โรคประจำตัวที่ต้องรักษาต่อเนื่อง หัตถกรรม อุบัติเหตุฉุกเฉิน ภายภาพบำบัด ปรึกษาเลือด เป็นต้น โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีบางคน ให้ข้อมูลว่าเคยเข้ารับบริการตรวจหาเชื้อโควิด-19 นอกจากนี้ มีบางคนให้ข้อมูลว่าเคยไปติดต่อสถานบริการ สาธารณสุขในการขอสนับสนุนสื่อ ฤงยางอนามัย สำหรับใช้ในการจัดกิจกรรม/โครงการ

สำหรับรูปแบบการได้รับบริการ มีทั้งแบบ Walk in เข้ารับบริการที่สถานบริการสาธารณสุข การใช้ บริการผ่านสายด่วน ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือปัญหาสุขภาพ นอกจากนี้ มีบางคนให้ข้อมูลว่าตนเอง เป็นที่ปรึกษาให้กับเพื่อน ๆ ช่วยหาช่องทางในการเข้ารับบริการ และการแจกจ่ายฤงยางอนามัยให้กับเพื่อน ๆ วัยรุ่นและเยาวชน

การให้บริการสุขภาพในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานบริการสาธารณสุข

สำหรับประเด็นในการชวนคุยข้อนี้ มีทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบและไม่ได้รับกระทบ โดยผู้ที่ได้รับ ผลกระทบหรือเคยรับรู้ปัญหาจากครอบครัว ให้เหตุผลว่าในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีบางคลินิกหรือบางหน่วยบริการในสถานบริการสาธารณสุข หยุดให้บริการในช่วงสถานการณ์ดังกล่าว หรือบางแห่งมีขั้นตอนที่ยุ่งยากขึ้น เช่น จะต้องได้รับการตรวจหาเชื้อโควิด-19 ก่อนเข้ารับบริการ หรือการ เดินทางไปรับบริการสุขภาพค่อนข้างลำบาก นอกจากนี้ที่ผ่านมาถึงแม้ว่าไม่ใช่ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 มีบางคนให้ข้อมูลว่าในพื้นที่ชนบท วัยรุ่นค่อนข้างเข้าถึงบริการสุขภาพของรัฐค่อนข้างลำบาก เนื่องจากทัศนคติของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือสถานบริการสาธารณสุขบางแห่งมีการขอข้อมูลในการรับ ฤงยางอนามัยมากเกินไป ทำให้วัยรุ่นไม่กล้าเข้าไปขอรับบริการ หรือบางคนไม่มีทุนทรัพย์ในการซื้อ

สำหรับผู้ที่ไม่ได้รับผลกระทบนั้นให้เหตุผลว่าในช่วงสถานการณ์ดังกล่าวตนเองไม่มีปัญหาสุขภาพใด ๆ จึงไม่ได้ไปใช้บริการสุขภาพที่สถานบริการสาธารณสุข

เพราะฉะนั้นหน่วยบริการสาธารณสุขบางแห่งมีการปรับรูปแบบหรือวิธีการให้บริการ โดยการส่งต่อผู้ป่วยไปรับการรักษา ปรึกษา ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือบางแห่งจะมีการให้บริการผ่านโทรศัพท์ การให้ออสม. นำส่งยาถึงบ้านผู้ป่วย หรือแม้กระทั่งการให้ความรู้เรื่องโรคโควิด-19 และสำรวจความต้องการการฉีดวัคซีนแบบเคาะประตูบ้าน

ประเด็นหรือเนื้อหาด้านสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นที่มีความสนใจ

ประเด็นหรือเนื้อหาด้านสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่วัยรุ่นและเยาวชนให้ความสนใจ มีประเด็นที่หลากหลาย แต่ประเด็นที่ถูกพูดถึงมากที่สุด คือ **ความหลากหลายทางเพศ (LGBT)** การสื่อสารสร้างความเข้าใจว่าความหลากหลายทางเพศไม่ใช่เรื่องผิดปกติ ไม่ได้เป็นโรค ไม่ได้มีปัญหาทางจิต ปลูกฝังการให้เกียรติและการยอมรับ การไม่บูลลี่ (Bully) การสร้างความเท่าเทียมไม่แบ่งแยกในการรับบริการสุขภาพ **การสื่อสารเชิงบวกในเรื่องเพศและเรื่องของวัยรุ่น** โดยมีการปรับทัศนคติและการสื่อสารสร้างความเข้าใจของพ่อแม่ ผู้ปกครอง คนในครอบครัว ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจวัยรุ่นมากขึ้น สำหรับประเด็นอื่น ๆ ที่วัยรุ่นและเยาวชนมีความสนใจ เช่น **สิทธิในการปกป้องตนเองจากการสัมผัสร่างกาย** ควรให้มีการให้ความรู้ตั้งแต่เด็กในระดับประถมศึกษา และสื่อสารกับพ่อแม่/ผู้ปกครองให้รับทราบด้วย **ความรู้เรื่องเพศศึกษา** โดยให้แต่ละโรงเรียนสอนเนื้อหาที่สามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันและมีสื่อการสอนที่สามารถจับต้องได้เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ **การใช้ถุงยางอนามัย การใช้ผ้าอนามัย** ที่ถูกวิธีและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน

รูปแบบการสื่อสารที่วัยรุ่นสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว

ตัวแทนวัยรุ่นและเยาวชนที่เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่บอกว่าควรเป็นสื่อที่สั้นกระชับ เข้าใจง่าย ไม่อัดแน่นด้วยเนื้อหา มีความสนุกสนานตื่นเต้น มีความยืดหยุ่นที่ไม่เป็นทางการมากเกินไป และมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยสามารถจำแนกประเภทรูปแบบการสื่อสารได้ดังนี้

1. สื่อโซเชียลมีเดีย เช่น **TikTok**, แอชแท็ก **Twitter**, **Facebook**, **YouTube**, **Instagram**, **Clubhouse**, **Webpage**, **Line** เป็นต้น
2. สื่อบุคคลที่มีอิทธิพลทางสังคม เช่น **Influencer**, **Gamer**, **Blogger**, เพจคนดังต่าง ๆ เป็นต้น มีบางคนให้ข้อมูลว่า ออสม. เป็นผู้มีบทบาทในการสื่อสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจแก่วัยรุ่นและครอบครัว หรือการให้วัยรุ่นสื่อสารถึงวัยรุ่นด้วยกันเอง เช่น สภาเด็กและเยาวชน เป็นข้อคิดเห็นที่ถูกเสนอแนะขึ้นมาด้วยเช่นกัน
3. สื่อสร้างความสนุกสนาน เช่น **Board Game** การมีโฆษณาสั้นในเกม เป็นต้น

รูปแบบการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่น

ตัวแทนวัยรุ่นและเยาวชนที่เข้าร่วมประชุมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่หลากหลาย โดยรูปแบบที่ถูกเสนอมากที่สุดคือ **สายด่วนให้คำปรึกษา** การมี **Webpage** ที่วัยรุ่นสามารถ Inbox ติดต่อขอรับบริการสุขภาพเพื่อลดการรอคอย หรือขอรับเวชภัณฑ์คุมกำเนิด และให้มีการจัดส่งเวชภัณฑ์คุมกำเนิดไปให้ที่บ้านได้ด้วย การใช้ **TEEN CLUB** ในการให้วัยรุ่นเข้าสู่ระบบการช่วยเหลือ ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน และบางคนให้ข้อมูลว่าการ **Walk in** เข้ารับบริการที่สถานบริการสาธารณสุขเพื่อพูดคุยกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโดยตรงนั้น จะเป็นการสร้างความมั่นใจในการได้รับการดูแลช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น

นอกจากข้อเสนอจากประเด็นชวนคิดชวนคุยแล้ว ตัวแทนวัยรุ่นและเยาวชนที่เข้าร่วมประชุม มีข้อเสนอเพิ่มเติมที่ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยยกระดับหรือพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับ วัยรุ่นและเยาวชนมากยิ่งขึ้น โดยประเด็นที่ถูกพูดถึงมากที่สุด คือ การผลักดันและสนับสนุนการแจกจ่ายอนามัย ฟรีและมีคุณภาพดีในสถานศึกษา สนับสนุนการเข้าถึงเวชภัณฑ์ถุงยางอนามัยทุกชนิด (ถุงยางอนามัย ถุงอนามัยสตรี ถุงยางอนามัยนิ้ว) วัยรุ่นควรได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียม เพียงพอ เข้าถึงได้ง่าย สะดวก และไม่มี ค่าใช้จ่าย โดยให้เป็นสิทธิด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ขั้นพื้นฐานที่ควรได้รับ นอกจากนี้ มีบางคนให้ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมว่าการผลักดันให้วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจในเข้ารับการตรวจรักษาปัญหาด้านสุขภาพจิตได้ด้วยตนเอง โดยที่ไม่ต้องได้รับการยินยอมจากผู้ปกครอง เนื่องจากต้องการความเป็นส่วนตัว หรือบางครั้งทำให้ถูกตีตรา จากผู้ปกครองว่าจิตผิดปกติ การให้มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำฝ่ายอนามัยโรงเรียน เพื่อให้คำปรึกษากับนักเรียนได้โดยตรง การให้หมอพร้อมมีความรู้เรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์และมีช่องทางการติดต่อหน่วยงาน ที่ให้บริการด้านสุขภาพทางเพศ และการสื่อสารปรับทัศนคติเกี่ยวกับเรื่อง Sex Toy ที่สังคมไทยยังมองว่า ไม่ถูกต้องหรือเป็นสิ่งที่ไม่ดี
